

Nasze korzenie

Przed 25 laty Toruń został stolicą naszej diecezji, zaś bp Andrzej Suski jej ordynariuszem. Ta rocznica skłania do przyjrzenia się historii Kościoła na ziemi chełmińskiej, co związane jest z próbą wydobywania najważniejszych wydarzeń w jej historii.

966-1243

Po utworzeniu w 1000 r. metropolitalnej struktury organizacyjnej Kościoła w Polsce ziemia chełmińska weszła w skład archidiecezji gnieźnieńskiej. To czas pierwszej ewangelizacji poczynając od elit politycznych. Głównym ośrodkiem był gród w Chełmnie, gdzie Bolesław Chrobry rozpoczął budowę katedry dla biskupa misyjnego, który miał kontynuować ewangelizację pogańskich plemion pruskich.

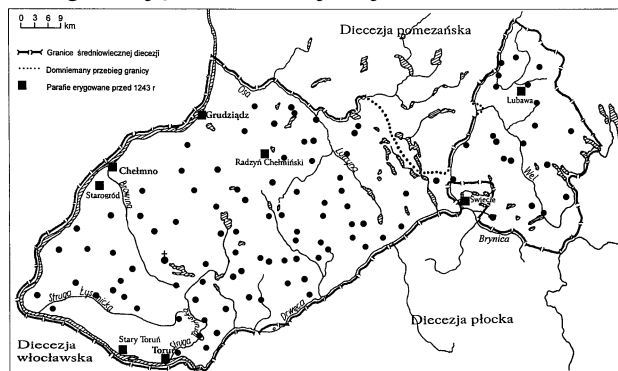
Góra św. Wawrzyńca to wał obronny Chełmna - jego pierwszej lokalizacji w X wieku

Po burzliwym okresie reakcji pogańskiej w 1075 r. ziemia chełmińska weszła w skład nowej diecezji płockiej. Owocem misyjnej działalności cystersów było utworzenie w 1216 r. biskupstwa misyjnego dla całych Prus, zaś nawróceni książęta pruscy oddali ziemię lubawską biskupowi Chrystianowi. W ten sposób zamknął się okres pierwszej ewangelizacji charakteryzujący się wielką gorliwością misyjną.

1243-1466

Po niefortunnym sprowadzeniu Krzyżaków nastąpiło wyeliminowanie z pracy misyjnej cystersów. Papież Innocenty IV w 1243 r. wydzielił samodzielną diecezję chełmińską z granicami wzdłuż linii Wisły,

Drwęcy i Osy wraz z ziemią lubawską. Rozpoczął się okres tworzenia gęstej sieci parafialnej połączonej z budową kamiennych świątyń, które przetrwały do czasów współczesnych. Miało to ogromny wpływ na ewangelizację ludności wiejskiej.

Sieć parafialna utworzona w latach 1243-1410. Zaznaczono również 8 parafii powstałych przed 1243 r.

W rozwijających się miastach, szczególnie w Toruniu i Chełmnie, w dzieło ewangelizacyjne włączyli się aktywnie franciszkanie i dominikanie.

1466 - 1821

Po II Pokoju Toruńskim w 1466 r. diecezja chełmińska wróciła do Królestwa Polskiego. W następnym stuleciu rozpoczęła się reformacja. W pierwszej jej fazie protestanci przejęli wszystkie świątynie w Toruniu. Ludność wiejska pozostała katolicka. Powoli katolicy odzyskali również świątynie w Toruniu.

Po sekularyzacji państwa zakonu krzyżackiego w 1525 r. przestała funkcjonować diecezja pomezkańska i w 1601 r. oficjalnie do terenu diecezji chełmińskiej przyłączono m.in. teren dekanatów łańskie i działdowskie. Wiara katolicka mieszkańców naszej diecezji okazała się silniejsza do ekspansji protestanckiej, której druga fala nadeszła w czasach zaborów.

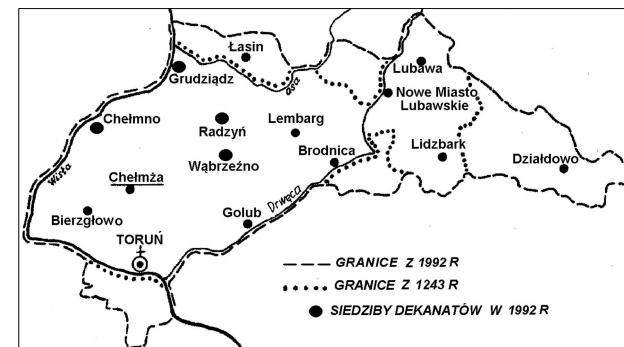
1821-1992

W 1821 r. papież Pius VII dołączył do diecezji chełmińskiej ziemię pomorską i przeniósł w 1824 r. stolicę diecezji do Pelplina, aby utrudnić biskupowi kontakt ze środowiskami Torunia czy Chełmna. W czasie zaborów dużą rolę odgrywało Towarzystwo Naukowe Toruńskie kierowane przez wybitnego

historyka ks. Stanisława Kujota. Rozwój Torunia w okresie międzywojennym stworzył podwaliny pod powstały w 1945 r. Uniwersytet Mikołaja Kopernika.

1992-2017

25 marca 1992 r. papież Jan Paweł II bullą „Totus tuus Poloniae Populus” dokonał reorganizacji struktury kościelnej w Polsce. Nasza diecezja w znacznym stopniu powróciła do swoich pierwotnych rozmiarów. Odłączono ziemię pomorską, zaś dołączono jedynie parafie dekanatu toruńskiego leżące po lewej stronie Wisły.

Do terenu ziemi chełmińskiej, która należała do państwa piastowskiego od X wieku, z czasem dołączono na północy tereny ziem pruskich i na południu lewobrzeżną część aglomeracji toruńskiej.

Wśród wielu prac związanych z organizacją życia diecezjalnego wokół nowej stolicy diecezji chciałbym wyróżnić nadanie seminarium duchownemu statusu wydziału teologicznego UMK. Na tym wydziale uniwersyteckim obok kleryków i świeckich z naszej diecezji stopnie naukowe zdobywają klerycy z sąsiednich diecezji pelplińskiej i wrocławskiej.

***

Historia Kościoła w naszej diecezji zatoczyła wielkie koło. Zasięg terytorialny wrócił do granic utworzonej w 1243 r. diecezji chełmińskiej z nową siedzibą biskupa w Toruniu oraz świątynią konkatedralną w Chełmży. Warto by również przywrócić oficjalnie możliwość używania zamiennie nazw „diecezja toruńska” lub „diecezja chełmińska”.

W.D.